

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Kinevezések a M. N. Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtárában.
A kormányzó úr ő Főméltósága 1923. évi szeptember hó 7-én kelt legfelsőbb elhatározásával a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr előterjesztésére dr. GULYÁS Pál egyetemi magántanárt, a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége előadóját az Orsz. Magyar Gyűjteményegyetem tudományos tisztviselői karának létszámába a VI. fizetési osztályba főkönyvtárossá nevezte ki. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ő Nagyméltósága EPERJESSY János okl. polgáriskolai tanárt az Orsz. Magyar Gyűjteményegyetem műszaki és tudományos segédszemélyzet létszámába I. oszt. könyvtári segédtté a X. fizetési osztályba méltóztatott kinevezni.

Bajza József ez év júniusában távozott könyvtárunktól. Egyetemi nyilvános rendes tanárrá történt kinevezése a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem horvát nyelvi és irodalmi tanszékére egyik legkedvesebb társunkat, könyvtárunk egyik legrégebb és legkiválóbb tisztviselőjét szolgáltotta el közülünk. Könyvtárosi működését 1906-ban kezdte. Előbb a nyomtatványi osztályban, majd a kéziratárban, végül pedig a hirlaptárban teljesített szolgálatot. Ez utóbbi osztálynak 1920 őszétől vezetője lett. Ebben a minőségében indította meg a hirlaptár bekötetlen anyagának feldolgozását és az 1848/49-es hirlapanyagunk végleges rendezését. E munkák közül az előbbi a hirlaptár használhatósága szempontjából különösen nagy jelentőségű.

Ügyszeretete, széleskörű szakismeretei, közismert tapintata egyaránt kivívták feljebbvalói és tisztviselőtársai becsülését, elismerését és szeretetét. Igazgatói — ép e tulajdonságainál fogva — értékes támaszt találtak benne s különösen az utóbbi években nem volt jelentékenyebb ügy, melyben megkérdezése nélkül döntöttek volna. Bár a könyvtár igazgatásában való részvétel s könyvtári teendői nagyon is igénybevétték, BAJZA mindig talált időt, hogy tisztviselőtársainak tanáccsal és tettel hivatali, sőt gyakran magánügyeiben is segítségére legyen.

Valamennyiünk osztatlan öröme kísérte a tudományos ambícióinak jobban megfelelő egyetemi kathedrára, mégis nagyon nehezen búcsúztunk tőle. Tudjuk, érezzük, hogy távozása érzékeny vesztesége mind könyvtárunknak, mind nekünk, barátainak és társainak.

G. A.

Holub József. A kormányzó úr ő Főméltósága 1923. szept. 22-én kelt magas elhatározásával dr. HOLUB József m. nemz. múzeumi főkönyvtárnokot a M. kir. Erzsébet Tudományegyetem bölcsészettudományi karán megüresedett magyar történeti tanszékre nyilvános rendkívüli tanárrá nevezte ki. Ez a kinevezés — a benne megnyilvánuló elismerés ellenére is — az elválás szomorúságát kelti az Orsz. Széchényi Könyvtár tisztviselői karában, amelynek HOLUB József

tizenöt éven át ernyedetlen buzgalmú, hivatását szerető és szeretetreméltó egyéniségű tagja volt. Könyvtári szolgálatát 1909. január 1-én kezdte meg s előbb levéltári osztályunkban végzett értékes munkát, amely mellett a világháború kitörésekor könyvtárunk háborús gyűjteményének megszervezésével is ő bízott meg. Szolgálatá utolsó éveit pedig kézirati osztályunkban töltötte, amelynek munkáját nagy rátermettséggel vezette és irányította. Távozó kiváló kartársunkat igaz szerencsekívánatunk kíséri tudományos pályája fordulóján. R. T.

Adalék a Korvina történetéhez. CSONTOSI János a *Könyvszemle* 1891. évfolyamában közli az 1844-iki országgyűlés irataiból a Korvin-kódexek visszaszerzésére megindított tárgyalásokra vonatkozó adatokat (232—263. l.). Az általa közöltekből kimaradt a főrendek július 14-iki ülésének leírása, amely a kérdéssel tulajdonképpen érdemlegesen foglalkozott.

A gyűlésen jelenlevő NÉMETH Péter országgyűlési írnok jelentése szerint Borsod vármegye indítványa a gróf RÁDAY-család könyvtárának és KOVACHICH Márton gyűjteményének megvételére, továbbá I. MÁTYÁS király könyvtára maradványainak a császári és más könyvtárakból való visszaszerzésére vonatkozott.

Gróf Andrássy Károly erre szóba hozta a DREVENYÁK-féle ásványgyűjtemény megszerzését a Múzeum részére, amire nézve a nádort a megkezdett tárgyalások befejezésére kérték fel.

Lonovics József csanádi püspök megjegyezte, hogy többszörösen megállapították már, hogy a Korvinák maradványai nincsenek Konstantinápolyban, de több van Bolognában, amire nézve a pápát kellene illő alakban megkeresni.

A nádor a főrendeknek bejelentette, hogy ő a braunschweigi könyvtárban levő kötetek miatt már levelezett az ottani követtel, s úgy látja, csere útján ezeket meg lehet szerezni a Múzeum számára. A nádor július 25-iki jelentésében — amelyet CSONTOSI közöl — viszont nem a braunschweigi, hanem a wolfenbütteli Korvinákról van szó. Az augusztus 2-iki főrendi átirat a rendekhez nyilván LONOVICS említett felszólalása alapján vette fel a konstantinápolyi könyvtár helyébe a bolognait.¹

BÁRTFAI SZABÓ LÁSZLÓ.

Szilády Áron hagyatéka Kecskemétre került. Kecskemét város könyvtára szeptember hó első napjaiban értékes tudományos anyaggal szaporodott. Ekkor szállították át hatalmas teherautón Kiskunhalasról Kecskemétre SZILÁDY Áron gyűjteményét. F. évi július havi közgyűlésén határozta el a város közönsége, hogy SZILÁDY Áron hagyatékát húsz hold első minőségű pusztaszéri földért és 600 ezer korona készpénzért megvásárolja az örökösöktől. Kecskemét városának könyvtárgyarapítási programja határozott és céltudatos. Huszonöt évvel ezelőtt a város könyvkészlete alig volt könyvtárnak nevezhető. De nemsokára PESTY Frigyes könyveinek megvásárlása által nagyot emelkedett belső értékben; ma a könyvtár állománya a SZILÁDY-gyűjtemény beolvastása után bizton eléri a húszezret. Sok gondot fog még a városnak okozni

¹ NÉMETH Péter jelentései az országgyűlésről (56 drb) a gr. ZICHY-család zsélyi levéltárában, ZICHY Ferraris-rész 7402. sz.

a könyvtár méltó elhelyezése (a jelenlegi helyiségben nem fér el az egész állomány, olvasóhelyiség sincsen), de hisszük, hogy a városi tanács úgy mint eddig, továbbra is ismerni fogja kultúrfeladatának fontosságát.

A napi sajtóban egy év óta több ízben szóba került SZILÁDY Áron gyűjteménye, anélkül, hogy tartalmáról közelebbi tájékozás lett volna szerethető. Felhasználjuk ez alkalmat az anyag vázlatos ismertetésére.

A gyűjtemény nagyobb részét természetesen a nyomtatványi rész teszi: Hatodfélezernél több szerzőtől mintegy tízezer kötetnyi könyv. Ez az anyag felöleli a magyar történelem, irodalomtörténet, a magyar nyelvészet s a hittudomány különféle ágait. Vannak benne arab, perzsa és török nyelvű nyomtatványok is. Gazdag sorozatos munkákban. Megtalálhatók a Századok, Történelmi Tár, Magy. Tört. Tár. 1—12., Egyet. Phil. Közlöny, Magyar Gazdaságtört. Szemle, Erdélyi Múzeum, Nyelvtud. Közlemények, Budapesti Szemle (nem teljes), Magyar Nyelvőr, Abafi: Hazánk 1—11., Prot. Egyh. és Iskolai Lapok, Kisfaludy-Társ. Évlapjai, Arany: Koszorú és Szépirod. Figyelő, Irodalomtört. Közlemények, Magyar Könyvszemle, Abafi: Figyelő, Zeitschrift für ägyptische Sprache 1—39. k., Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft 12—56., Litterar. Zentralblatt 1870—84, Luther's sämmtliche Werke 1—12. k., Coccejus munkái, Nagy Iván: Magyarország családai, Turul, Ujabb Nemzeti Könyvtár, Drewes: Historiae rhythmicae stb. Van ezeken kívül egy sereg okmánytár, néhány hasznos szótár, így Bianchi-Kieffer török-francia, Zenker török-arab-perzsa, Budagov tatár-orosz, Zolotnickij csuvas-orosz, Parthey kopt-latin, Redhouse angol-török, Castren szamojed, Gesenius héber-kháld szótára.

1711 előtt nyomtatott régi magyar könyvből mintegy 120—130 darab van a gyűjteményben, közöttük egy-két unicum, de a legtöbbje a régi könyveknek a Nemzeti Múzeum és az Akadémia könyvtárából kiselejtezett és eladott másodpéldányokból került ki.

Ösnyomtatvány egy darab van. Címe: Aurelii Augustini Hipponensis episcopi opuscula et vita à Possidonio conscripta. Inpensis et opera Bertochi de Bononia. Venetiae MCCCCXCI die XXVI. Marty.

A török nyomtatványok közül NÄLMA, RÄSİD, VÄSZYF, SZOLARKÄDE, İZZI, KARACSELEBİZÄDE ABD-UL-AZİZ történeti munkái, HAİRET efendi és FERİDUN bey Münsaat-ja érdemelnek említést.

Keleti kézirat 23 drb. van:

Kitāb sakāik-i-nū'mānıje. TASKÖPRÜZÄDE munkája. Bizonyos Medsdi fordította arabról. V. ö. FLÜGEL. II. 384/85.

Khoszrev és Sirin története.

Díszes kiállítású korán. Leírva 1250-ben (a Hidsre szerint).

Khodsa tārıkhı. KÜCSÜK HODSA tārıkhı. Leírva 1235 (Hidsre).

Lugat-i-Halimi. Perzsa-török szótár. Valószínűleg XVI. sz. kézirat. Halimi I. Szelim szultán tanítója volt.

Lugat-i-Khalidi, perzsa-török szótár XVI. sz. 44 levél.

Latıfı: Kitāb-i-tezkeret el su'ara. TālİK. 19 soros. 8°. 140 levél.

Kanun nāme-i-dsedid. Rendszabályok gyűjteménye. XIX. sz. 103 levél, rik'a trással. Tükre 17 sor. 8°.

Fuzüli: Leila és Medsnun története. Kék papíron, tálík írással, két columnában 14—15 soros. 1234-ben íratott le.

Tevārih-i-āl-i-oszmān. Kūcsük Nisandsi írta. Szulejman korával kezdődik. Azonkívül adja rövid összefoglalásban a világ történetét. 22 soros. 119. levél. XVI—XVII. századi.

Tārih-i-Tabari: Török fordítása Tabari: «Királyok és Isten küldöttjei történetének rajza» c. arab munkának. V. ö. FLÜGEL II. 103. 24 soros. Rik'a. 475 levél. XVII. sz.

Kitāb-i-Sāhidi. Ujabbkori kézirat. 40 lap, szótanulásra szánt munka. Használatból kiment régi török szók találhatók benne.

Szalihzāde Ali cselebi. Humājun nāme. Fordítás perzsából 327 levél, 2°, 23 soros, rik'a. (XVI. sz.?)

Tārih-i-Szāmi. Díszes kézirat. XIX. sz. 31 soros, 2° 196 lap, tálík jellegű,

Tārih-i-Sākir. Díszes, aranyos szegélyű kézirat. XIX. sz. 200 levél. 31 sor. 2°.

Lehdset-ül-lugat. Török-arab-perzsa szótár. Sok benne az elavult török szó. Tálík jellegű kézirat. A török szók piros tintával vannak írva. 31 soros. 2° 596 levél. Sok helyen eltörlődött, homályos frás.

Török meséskönyv. Az eleje és vége hiányzik. 17 soros. 316 lap.

Arab nyelvű kézirat 1261-ből. 15 soros, 8° 354 levél.

Kitāb-i-sziat el askin. Perzsa elbeszélések. Tálík, két columnában. 12 sor, 118 levél.

A Sāhnāme-ből. Simsir khāni. 246 levél. 17 soros. Tálík.

Arab-török magyarázatos szótár. 9 soros, tálík, 159 levél.

Divan-i-Haszan pehlevi, perzsa nyelvű kézirat. 159 levél. Tálík.

Ismeretlen divān. Versgyűjtemény. XVIII—XIX. sz. kézirat.

Található továbbá a gyűjteményben 153 drb *török nyelvű oklevél*.

Néhány csomagot foglalnak el SZILÁDY *kéziratai* is. Nagyobb részben kiadott anyag, de találkozik köztük kiadatlan is. A kéziratok tartalma a következő:

Rövid tatár nyelvtan TROJANSZKI Sándor után, aki a nyelvtant 1824-ben írta. 12 levél folio füzet.

Latin *oklevélfordítások* és másolatok. 1 csomó.

Török oklevélfordítások és defter-töredékek. 1 nagyobb csomó.

10 doboz *jegyzet* a defterekben előforduló helynevekről.

FIRDÚSZI fordítások. Az egyes fejezetek címei:

Zāl találkozása Rudábéval.

Szijavus és Rudábé.

Gundrew Zohhák meghitt embere Feridun elől elszalad s hírt ad Zohhábnak.

Zált a mopedek próbára teszik.

Szohráb.

Iszfendiár két kalandja.

Egy teljesen befejezett dráma Szent István korából. Öt felvonásban. Sze-

mélyek: István, Koppány, Bulcsu, Csák, Csörsz, Vencel, Domonkos érsek, Fábián, Zirnid, Hírnök, Adelhajt, Kuma, udvarhölgy.

Eposz-terv Imre hercegről. Hat énekre tervezve. Többször próbálkozott vele, de csak a váz készült el és az első ének két kidolgozásban, de mindkettő befejezetlen maradt.

A magyarországi hódoltság török dignitariuszainak *pecsétgyűjtemény-másolata*.

Egy notesz-füzet, melyben egyes közéleti és irodalmi nagyságokra éleshangú epigrammák vannak SZILÁDYTÓL a legutóbbi évekből.

THURY József levelezése és néhány darab kézírata, melyeket özvegye adott át férje halála után SZILÁDY Áronnak. A csomag tartalma:

THURY J. levelezése.

RESIDEDDIN Dsāmi el tevārih c. munkájának fordítása.

THURY ifjúkori versei.

A török drámaiadalomról szóló értekezése.

THURY jegyzetei BUDENZ Magyar-ugor szótárához.

Seb és Csók. Regény négy kötetben. THURY ifjúkori kísérlete 1878-ból Kúnszentmiklóson.

Van a gyűjteményben egy PETŐFI-kézirat is: egy petíció, melyet 1848-ban akkor írt a költő, mikor a szabadszállási nép mint képviselőjelöltet a városból küzdte. E petíciót PETŐFI Kúnszentmiklóson írta meg. PETŐFI barátjának, BANKÓS Károlynak ajándékából került SZILÁDY birtokába.

SZILÁDY Áron *levelezése* jelentékeny. Leveleit ifjúkora óta gyűjtötte. A róluk készült jegyzék 1135 levélrőről számol be. A levelek száma fölülmúlja a tízezret. Mutatóba megemlíttünk a levélírók közül néhányat: Arany János, Baksay Sándor, Budenz József, Dalmady Győző, Dankó József, Fiók Károly, Fraknoi Vilmos, Géresi Kálmán, Goldziher Ignác, Gönczy Pál, Greguss Ágost, Gyárfás István, Gyulai Pál, Győry Vilmos, Herman Ottó, Jókai Mór, Ipolyi Arnold, Irányi Dániel, Kálmán Farkas, Kálmány Lajos, Kandra Kabos, Karacs Teréz, Kazinczy Gábor, Kropf Lajos, Lónyay Menyhért, Lugossy József, Mátyás Flórián, Nagy Iván, Nagy Miklós, Öreg János, Pesty Frigyes, Pulszky Ferenc, Ráday Gedeon, Radvánszky Béla, Ráth György, Révész Imre, Römer Flóris, Salamon Ferenc, Sayous Edvárd, báró Slechta-Wssehrd, Schwartz Gyula, Szász Károly, P. Szathmáry Károly, Széchenyi István, Szilágyi Dezső, Szilágyi Sándor, Szily Kálmán, Thallóczy Lajos, Thaly Kálmán, Tisza István gr., Tisza Kálmán, Toldy Ferenc, Thorma Zsófia, Tóth Béla, Török Aurél, Török Pál, K. Tóth Kálmán, Trefort Ágoston, Vadnay Károly, Vámbéry Ármin, Vécsey Tamás, Zsilinszky Mihály.

A levelezés között található még:

1. DÖBRENTÉY Gábornak GYULAY Lajos grófhhoz (225) és GYULAY Lajos grófnak DÖBRENTÉYHEZ (107);

2. PÁKH Albertnek TOMPA Mihályhoz (11);

3. SZEMERE Miklósnak TOMPA Mihályhoz (34);

4. CSÁSZÁRNAK TOMPÁHOZ (2);

5. VAHOT Imrénének TOMPÁHOZ írt (1) levelei.

ZSINKA FERENC.

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1923. május 1-től november 15-ig.

Budapesten.

- **«Akarat.»** Magyar Munkások Beszerző-, Takaré- és Lakásépítő Szövetkezete. V., Arany János-utca 1.
Béni Zsigmond és Weisz Simon. VIII., József-körút 22.
Berger Vilmos. VII., Dembinszky-utca 5.
****Braun Antal Ignác.** VII., Peterdy-u. 33.
«Centrum» kiadóvállalat Rt. IX., Köztelek-utca 1.
«Codex» kő- és kny. intézet. VII., Jósika-utca 12.
Dr. Czapik Gyula. VIII., Horánszky-u. 18.
Fehér Ferenc. VII., Jósika-utca 7.
****Fischer Rezső és Weisz Henrik.** IV., Váci-utca 69.
Goldstein Arminé. VI., Mozsár-utca 6.
Goldstein József és Grün Ignác. IV., Magyar-utca 52.
Gubrich József. VIII., Baross-utca 77.
Krausz Károly. VI., Király-utca 10.
****Magyar Lap- és Könyvkiadó Rt.** *Mellinger Sándor.* VIII., Salétrom-utca 10.
Neumann Lipót. VII., István-út 26.
****Neumann Lipót és Sándor.** VII., István-út 26.
****Pollak Elkán és Tsa.**
Rajna Tibor. V., Ügynök-utca 24.
****Schmiedl és Manheim.** VII., Jósika-utca 12.
Schneider Jenő és Spitzer János. VII., Damjanich-utca 23.
****Schneider Jenő.** VII., Damjanich-utca 23.
Schubert Salamon. VIII., Práter-utca 58.
Schwarz Ignác. VIII., Homok-utca 8—10.
****Sichermann Mayer Léb és Kohn Dávid.** VII., Wesselényi-utca 36.
Sichermm Mayer Léb. VII., Wesselényi-utca 36.
****Spitzer János.** VII., Thököly-út 13.
Szántó Rezső. VIII., Homok-utca 8.
Türk Armin. VI., Király-utca 14.
Ungár Gyula. VI., Bajnok-utca 7.
Weinberger Géza. VIII., Német-utca 27.

Vidéken.

- Békés.** ****Végh Lajos.**
Debreczen. Grósz József, Hatvan-utca 15.
« Spitzer Herman, József kir. herceg-u. 50.
Dombóvár. Árviz Ferenc.
« Rechnitz Sándor.
« ****Rechnitz Sándor és Árviz Ferenc.**
Kecskemét. Weitz Károly, Budai-u. 3.
Makó. «Kultura» Nyomda Rt., Justh Gyula-u. 30.
Nagykanizsa. Gyarmati György.
« ****«Kereskedelmi ny. és hirlapkiadó váll.»**
« «Nagykanizsai ny. és hirlapkiadó vállalat». (Tul. Pósch Géza.)
« ****Zalai és Gyarmati.**
Sümeg. Sarlai Jenő.
Zalaegerszeg. «Kultura»

A két **-gal jelzett nyomdák megszűntek.

Könyvcseré.

A pápai ref. collegium könyvtárának vezetője tekintettel a könyvbeszerzés terém mutatkozó anyagi nehézségekre, egy idő óta többes példányainak csere útján való értékesítése által gyarapítja könyvvállományát. Hajlandó az ország bármely gyűjteményével vagy magánosokkal e célból érintkezésbe lépni. A többes példányok katalógusa készülöben. Ertesülésünk szerint a kecskeméti városi könyvtár is hajlandó lesz többes példányait megfelelő értékű fölös példányokért elcserélni. A katalógus a cserépeldányokról itt is készül.